

STRESZCZENIE

Rozprawa doktorska nosi tytuł: *Filozoficznoprawna analiza zbrodni nacjonalistów ukraińskich na Rzeszowszczyźnie w latach 1944—1947*. Jest ona studium ludobójstwa na Polakach dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich. W odróżnieniu od współczesnej historiografii ukraińskiej, uważamy ten nacjonalizm za ukraiński ruch nazistowski, a nie jako ukraiński ruch narodowy i antykomunistyczny. W rozprawie zastosowano następujące metody: historyczną, analityczno—syntetyczną, metafizyczną, komparatystyczną.

Liczbę Polaków zamordowanych w czasie II wojny światowej i w latach bezpośrednio po wojnie przez ukraińskich nacjonalistów, w szczególności członków Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN) i Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA), szacuje się na co najmniej 150 tysięcy. Istnieje potrzeba rzeczowej dyskusji w tej kwestii, opartej na wielu wiarygodnych źródłach pierwotnych. Tylko konstatacja prawdy może uchronić to bestialstwo od zapomnienia, jak również stanowi warunek trwałego i rzeczywistego pojednania między narodami Polski i Ukrainy.

W pierwszym rozdziale analizujemy genezę powyższych przestępstw. Dowodzimy, że ideologia nacjonalistyczna Dmytra Doncowa odcisnęła swoje piętno na mniejszości ukraińskiej w II Rzeczypospolitej Polskiej. Celem tej ideologii było stworzenie państwa ukraińskiego za wszelką cenę, nawet poprzez eksterminację innych narodów.

W drugim rozdziale skupiamy się na zbrodniach dokonanych przez nacjonalistów ukraińskich na Rzeszowszczyźnie w latach 1944—1947. Staramy się wykazać, że ludobójstwo na tym obszarze wynikało bezpośrednio z radykalnej ukraińskiej ideologii nacjonalistycznej. Poza tym, badamy polską samoobronę regionu przed terroryzmem OUN i UPA.

W trzecim rozdziale przedstawiono akty Państwa Polskiego podjęte w wyniku zbrodni ludobójstwa ukraińskiej ideologii nacjonalistycznej. Były nimi

między innymi wysiedlenie Ukraińców z województwa rzeszowskiego oraz wyroki wydane na ukraińskich sprawców zbrodni.

W II Rzeczypospolitej radykalna ideologia Dmytra Doncowa była bardzo rozpowszechniona wśród wielu Ukraińców, zwłaszcza młodego pokolenia, elity społecznej i duchowieństwa greckokatolickiego. Przez cały okres międzywojenny nacjonaści ukraińscy dopuszczali się licznych aktów terrorystycznych i antypaństwowych, takich jak morderstwa polityczne, rabunki i podpalenia.

W czasie II wojny światowej ukraińscy nacjonaści współpracowali z III Rzeszą Niemiecką. Pokazało to znaczne podobieństwo ideologiczne pomiędzy nazizmem ukraińskim i niemieckim. Ukraińscy nacjonaści są współodpowiedzialni za Holocaust i inne zbrodnie przeciwko ludzkości w okupowanej przez Niemców Polsce.

Ukraiński akt ludobójstwa na Polakach rozpoczął się na Wołyniu na początku 1943 roku, toteż tam właśnie rozpoczęto tworzenie UPA. Kilka miesięcy później, OUN i UPA rozprzestrzeniły ludobójcze działania także na południowo—wschodnie województwa Polski: lwowskie, tarnopolskie i stanisławowskie. Większość ofiar było atakowanych podstępem, czasem nawet w kościołach podczas nabożeństw. UPA torturowała swoje ofiary w bardzo sadystyczny sposób; eksterminacji poddawano również niemowlęta, dzieci, kobiety w ciąży i starców. Mordy dokonywano z powodu narodowości polskiej.

Większość terminów często używanych na określenie zbrodni nacjonalistów ukraińskich, takich jak „rzeź” lub „czystka etniczna”, nie ma należytego znaczenia prawnego. Zgodnie z artykułem drugim Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 roku, przestępstwa te powinny być poprawnie definiowane jako ludobójstwo. Profesor Ryszard Szawłowski twierdzi, że ze względu na szczególnie drastyczne okrucieństwo, ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich powinno być nazwane po łacinie *genocidium atrox*, co znaczy „ludobójstwo okrutne”.

Działania nacjonalistów ukraińskich w latach 1944—1947, w tym morderstwa i działalność antypaństwowa, były precyzyjnie i surowo zakazane przez polski kodeks karny z 1932 roku, jak również przez przepisy wydane przez władze komunistyczne po zakończeniu w Polsce okupacji niemieckiej. W komunistycznej Polsce wydano wiele wyroków na nacjonalistów ukraińskich, w tym wyroków śmierci i zasądających wieloletnie więzienie. Brak jest prawnej możliwości ich wzruszenia. Ponadto, zbrodnie dokonane przez nacjonalistów ukraińskich są wciąż ścigane przez Instytut Pamięci Narodowej—Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.